אורות — ארץ ישראל

אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אֵינֶנָּה דָּבָר חִיצוֹנִי לָאָמָּה, רַק בְּתוֹר אֶמְצָעִי לַמַּטָּרָה שֶׁל הַהִתְאַגְּדוּת הַכְּלָלִית וְהַחִזָּקת קִיּוּמָהּ הֶחָמְרִי אוֹ אֲפִלּוּ הָרוּחָנִי. אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הִיא חֲטִיבָה עַצְמוּתִית קְשׁוּרָה בְּקֶשֶׁר חַיִּים עִם הָאָמָּה, חֲבוּקָה בְּסִגְלוֹת פְּנִימִיּוֹת עִם מְצִיאוּתָהּ.

ומתוך כך אי אפשר לעמוד על התוכן של סגולת קדושת ארץ ישראל, ולהוציא לפועל את עומק חבתה, בשום השכלה רציונלית אנושית כי אם ברוח ד' אשר על האומה בכללה, בהטבעה הטבעית הרוחנית אשר בנשמת ישראל, שהיא ששולחת את קויה בצבעים טבעיים בכל הארחות של ההרגשה הבריאה, ומזרחת היא את זריחתה העליונה על פי אותה המדה של רוח הקדושה העליונה, הממלאת חיים ונעם עליון את לבב קדושי הרעיון ועמוקי המחשבה הישראלית.

המחשבה על דבר ארץ ישראל, שהיא רק ערך חיצוני כדי העמדת אגודת האומה, אפילו כשהיא באה כדי לבצר על ידה את הרעיון היהדותי בגולה, כדי לשמור את צביונו ולאמץ את האמונה והיראה והחזוק של המצות המעשיות בצורה הגונה, אין לה הפרי הראוי לקיום, כי היסוד הזה הוא רעוע בערך איתן הקודש של ארץ ישראל. האמוץ האמתי של רעיון היהדות בגולה בא יבא רק מצד עמק שקועו בארץ ישראל, ומתקות ארץ ישראל יקבל תמיד את כל תכונותיו העצמיות.

צפית ישועה היא כח המעמיד של היהדות הגלותית, והיהדות של ארץ ישראל היא הישועה עצמה.

על ידי התרחקות מהכרת הרזים באה ההכרה של קדושת ארץ ישראל בצורה מטושטשת.

על ידי ההתנכרות אל סוד ד' נעשות הסגולות העליונות של עמק החיים האלהיים לדברים טפלים שאינם נכנסים בעמק הנשמה, וממילא יחסר הכח היותר אדיר בנשמת האומה והיחיד, והגלות מוצאת היא חן מצד עצמותה; כי למשיג רק את השטח הגלוי לא יחסר שום דבר יסודי בחסרון הארץ והממלכה וכל תכני האומה בבנינה. יסוד צפית הישועה הוא אצלו כמו ענף צדדי שאיננו יכול להתקשר עם עומק הכרת היהדות, וזה בעצמו הוא הדבר המעיד על חסרון-ההבנה שיש בשיטה-מעטת הלשד כזאת.

לא שוללים אנחנו כל מין ציור והבנה המיוסד על ישרות ורגשי דעה ויראת שמים באיזו צורה שהיא, רק את אותו הצד ששיטה כזאת תחפוץ לשלול את הרזים ואת השפעתם הגדולה על רוח האומה, כי זהו אסון שאנו חיבים ללחום אתו, בעצה ובתבונה, בקדושה ובגבורה.

יצירה עצמית ישראלית, במחשבה ובתקף החיים והמפעל, אי אפשר לישראל אלא בארץ ישראל.

לעומת זה, כל הנעשה מישראל בארץ-ישראל מתבטלת הצורה הכללית שבו לגבי הצורה העצמית המיוחדה של ישראל, וזהו אושר גדול לישראל ולעולם. החטאים שגורמים גלות הם הם שמדלחים את המעין העצמי, והמקור מזיל הזלות טמאות, (במדבר יט יג): "את משכן ד' טמא". וכשהמקור העצמי המיוחד נשחת, מתעלה המקוריות היסודית לאותו החלק העליון התמציתי, שיש לישראל בסגולת האדם, וזה נשאב דוקא בגלות, והארץ מתחרבת ומשתוממת וחרבנה מכפר עליה. המעין פוסק מלהזיל והוא מסתנן קמעא קמעא, וההופעות של החיים והמחשבה יוצאות דרך הצנור הכללי, שהוא פזור בכל העולם כלו, (זכריה ב י): "כארבע רוחות השמים פרשתי אתכם", עד אשר ההזלות הטמאות הפרטיות מתפסקות וחוזר כח המקור לטהרתו. ואז נמאסת הגלות לגמרי והרי היא מיותרת, והאורה הכללית חוזרת היא להיות נובעת מהמעין העצמי הפרטי בכל חילו, ואורו של משיח המקבץ נדחים מתחיל להופיע, וקול בכי תמרורים של רחל המבכה על בניה מתמתק על ידי שפעת תנחומים, של (ירמיהו ל"א:ט"ז): "מנעי קולך מבכי ועיניך מדמעה כי יש שכר לפעולתך, נאם ד', ושבו מארץ אויב, ויש תקוה לאחריתך, נאם ד' ושבו בנים לגבולם". ויצירת החיים המיוחדים בכל מאורם וחטיביותם המיוחדה, רוויה בטל העושר הכללי של האדם הגדול בענקים, ברכת אברהם, חוזרת היא דוקא ע"י שיבה זו להתגלות. (פסחים קיז, ב): "והיה ברכה - בך חותמים"

אי אפשר לאדם מישראל שיהיה מסור ונאמן למחשבותיו הגיונותיו, רעיונותיו ודמיונותיו, בחוץ לארץ, כתכונת הנאמנות הזאת בארץ ישראל. הופעות הקדש, באיזו מדרגה שהן, נקיות הן בארץ ישראל לפי הערך, ובחוץ לארץ מעורבות הן בסיגים וקלפות מרובים. אמנם לפי גודל התשוקה והקשור של האדם לארץ ישראל, הרי רעיונותיו מזדככים מיסוד אוירא דארץ ישראל החופף על כל מי שמצפה לראותה. (ישעיהו ס"ו:י"): "שמחו את ירושלים וגילו בה כל אוהביה".

הדמיון של ארץ ישראל הוא צלול וברור, נקי וטהור ומסוגל להופעת האמת האלהית, להלבשת החפץ המרומם והנשגב של המגמה האידיאלית אשר בעליונות הקדש, מוכן להסברת נבואה ואורותיה, להבהקת רוח הקדש וזהריו. והדמיון אשר בארץ העמים עכור הוא, מעורב במחשכים, בצללי טומאה וזיהום, לא יוכל להתנשא למרומי קודש ולא יוכל להיות בסיס לשפעת האורה האלהית המתעלה מכל שפלות העולמים ומצריהם. מתוך שהשכל והדמיון אחוזים זה בזה ופועלים ונפעלים זה על זה וזה מזה, לכן לא יוכל גם השכל שבחו"ל להיות מאיר באורו שבארץ ישראל. (בבא בתרא קנח, ב): "אוירא דארץ ישראל מחכים"

פעולת רוח הקדושה הנקלטת בארץ ישראל פועלת היא תדיר, גם אם נזדמן הדבר ויצא האדם חוצה לארץ, על ידי טעות או על ידי איזו סבה מוכרחת. הרי גם הנבואה כשחלה כבר בארץ ישראל אינה פוסקת גם בחוץ לארץ. (מועד קטן כה, א): "תוכן היה היה דבר ד' אל יחזקאל בארץ כשדים ... היה, מפני שהיה כבר". שפעת הקדש, שהותחלה בארץ ישראל, מלקטת היא את כל ברורי הקדש הנמצאים בחוץ לארץ בכל המעמקים, ומקרבתם בכחה המושך אליה.

כל מה שקשה יותר לסבול את אויר חוץ לארץ, כל מה שמרגישים יותר את רוח הטומאה של אדמה טמאה, זהו סמן לקליטה יותר פנימית של קדושת ארץ ישראל, לחסד עליון, אשר לא יעזב ממנו מי שזכה להסתופף בצלצח של ארץ חיים, גם בהתרחקו ונודו, גם בגלותו וארץ נדידתו. הזרות שמרגישים בחוץ לארץ הרי היא מקשרת יותר את כל חשק הרוח הפנימי לארץ ישראל וקדושתה, הצפית לראותה מתגברת וציור חקיקת תבנית הקדש של ארץ אשר עיני ד' בה תמיד, מראשית השנה עד אחרית שנה, מתעמקת יותר ויותר, ועומק תשוקת הקדש של חבת ציון, של זכירת הארץ, שכל חמודות בה קשורות, כשהיא מתגברת בנשמה, אפילו יחידית, הרי היא עושה פעולת נביעה מעינית לכל הכלל, לרבבות נשמות הקשורות עמה, וקול שופר של קבוץ נדחים מתעורר ורחמים רבים מתגברים, ותקות חיים לישראל מתנוצצת, וצמח ד' הולך ופורח, ואור ישועה וגאולה מתפצל ומתפשט, כשחר פרוש על ההרים.

מלאה היא הנשמה אותיות מלאות אור חיים, מלאות דעה ורצון, מלאות רוח הבטה ומציאות מלאה. מזוהר האותיות החיות הללו מתמלאות זיו חיים כל יתר הדרגות אשר לבנין החיים, אשר לכל שדרות הרצון, הדעה והמפעל, לרוח ונשמה, בכל ערכיהם. כשנגשים למצוה, המצוה היא תמיד מלאת זיו חיים של כל עולמים, מלאה היא כל מצוה אותיות גדולות ונפלאות, מכל תרי"ג מצות התלויות בכל מצוה מכל חיי העולמים שבסוד האמונה. זיו אור אלהים חיים, אור חי העולמים, חי בכל נעם בהוד כל מצוה. תיכף בגשתנו למצוה לעשותה מתגדלות כל האותיות החיות שבמהותנו, אנו מתגדלים ומתגברים, מתעצמים באור חיים והויה עליונה, מפוארה ועשירה עושר קדש עולמים, ובאור תורה וזיו חכמה. נוהרות עלינו אותן האותיות של מקורות התורה, ולעומתם מתנשאות אותיות החיים המלאות זיו ואור פנימי שבמהותנו, ותסיסה הרת- עולמים מתהוה. עז חדות נעם, גבורת קודש וששון עדנים, מתהוה ברוחנו פנימה, ובכל היקום מתחדש אור וחיים. העולם מוכרע על ידינו לזכות, על כל פנים מתוסף אור ויושר, רצון ושובע טוב פנימי.

בארץ ישראל מתגדלות האותיות של נשמתנו, שם מחשיפות הן נהרה, יונקות חיים עצמיים מזיו החיים של כנסת ישראל, מושפעות הן מסוד יצירתם המקורית בדרך ישרה. אוירא דארץ ישראל ממציא את הגדול הרענן של אותיות החיים הללו, בזיו תפארה, בידידות נעימה ובגבורת רעם עליזה מלאה שפעת קודש, (ישעיהו ד ג): "כל הכתוב לחיים בירושלם". הצפיה לראות בהדר ארץ חמדה, השקיקה הפנימית לארץ ישראל מגדלת את אותיות הקודש, את אותיות החיים העצמיות הישראליות שבפנימיותנו ועצמיותנו, היא מגדלתם גדול רוחני פנימי, (כתובות עה, א): "אחד הנולד בה ואחד המצפה לראותה", (תהילים פ"ז:ה'-ו'): "ולציון יאמר איש ואיש יולד בה, והוא יכוננה עליון, ד' יספור בכתב עמים, זה יולד שם סלה". - המשפט, העמוד האמצעי, שכל הטרקלין עליו נשען, "משל למטרונה ההולכת ושפוליה מכאן ומכאן, משפטים ואמצעיתה של תורה"[1], הם הם מהות החיים, "משפט בני ישראל", מהות החפץ הנשמתי הספוג בנשמת משיח רוח אפנו אשר יקראו לו ד' צדקנו, אשר יגלה אור משפט ד' בארץ בגבורה עליונה, השוללת כל מלחמה וכל שפיכות דמים. משפט בני ישראל על לב אהרן - תמצית האותיות הנשמתיות של כל ישראל, מאירה באורים ותומים, "בולטות או מצטרפות"[2].

בתוך הלב פנימה, בחדרי טהרתו וקדושתו, מתגברת היא השלהבת הישראלית, הדורשת בחזקה את ההתקשרות האמיצה והתדירה של החיים אל מצות ד' כולן, לצקת את רוח ד', רוח ישראל המלא הכללי הממלא את כל חללה של הנשמה, בתוך כל הכלים הרבים המיוחדים לה, להביע את הבטוי הישראלי המלא בהבלטה גמורה, מעשית ואידיאלית. הרשפים מתגברים בלב הצדיקים, יקוד אש קודש יוקד ועולה, ובלב כל האומה הוא בוער מימים ימימה, (ויקרא ו ו): "אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה", ובלב כל ריקנים שבישראל ובלב כל פושעי ישראל האש בוער ויוקד בפנימי פנימיות, ובכללות האומה כולה כל חפץ החירות וכל תשוקת החיים, כל תשוקת חיי הכלל והפרט, כל תקוה של גאולה, רק ממקור מעין חיים זה הם נובעים, כדי לחיות את החיים הישראליים במלואם בלא סתירה ובלא הגבלה, וזאת היא תשוקת ארץ ישראל, אדמת הקודש, ארץ ד', שבה המצות כולן מתגלמות ומתבלטות בכל חטיביותן. והתשוקה הזאת של הוצאת צביון רוח ד', של נשיאת ראש ברוח ד' בעצם גדולתו, היא פועלת על הלבבות כולם והכל חפצים להתאחד עמו, לטעום נעימת חייו, "על כן אהבתי מצותיך מזהב ומפז". האמץ שבלב, המראה לעולם כולו את גבורת האומה בשמירת צביונה, שמה וערכה, אמונתה, ומשאת נפשה, כלול הוא בתשוקת חיי האמת, והחיים של המצות כולן, שיהל עליה אור התורה בכל מלואו וטובו. אם יפלא בעיני כל עומד מרחוק: איך אפשר, שכל הרוחות, אשר לכאורה גם מאמונה הם רחוקים, יפעם בהם רוח החיים בכחו הפנימי לא לבד לקרבת אלהים כללית כי אם לחיי ישראל האמתיים, להחטבתן של המצות בציור וברעיון, בשירה ובפועל, - אל יפלא בעיני כל הקשור במעמקי רוחו בתוך עמקיה של כנסת ישראל ויודע את נפלאות סגולותיה. זהו רז הגבורה, רוממות החיים אשר לעד לא יתמו. (ויקרא יח ה): "ושמרתם את חקותי ואת משפטי אשר יעשה אותם האדם וחי בהם אני ד'", "להתהלך לפני ד' בארצות החיים, זו ארץ ישראל".